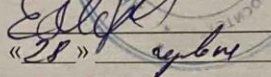
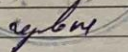

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
кафедра наук про здоров'я

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету здоров'я та фізичного
виховання

« 28 » 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Статус дисципліни
Мова навчання

перший (бакалаврський) рівень
05 Соціальні та поведінкові науки
053 Психологія
Клінічна психологія
обов'язкова
українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Клінічна психологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» освітньої програми «Клінічна психологія».

Розробник: Олена ЯЦИНА, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри наук про здоров'я

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я .

Протокол № 11 від « 21 » червч 2024року

В/о завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол № 12 від « 21 » червч 2024року

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Яцина О.Ф., 2024

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	2	3
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,6 самостійної роботи студента – 6,6	4	5
	Лекції:	
	36 год.	12 год.
	Практичні (семінарські):	
	38 год.	10 год.
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	106 год.	158 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є підготовка фахівців спеціальності 053 Психологія за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів та освітньо-професійної програми підготовки «Клінічна психологія»: формування теоретичних уявлень про психологічні особливості осіб з різними порушеннями та про особливості відновлення психічної діяльності в різних патологічних станах.

Основними задачами дисципліни є: формування навичок проведення клініко-психологічного дослідження, диференціації психологічних феноменів та психопатологічних реєстр-синдромів, розпізнавання симптомів й синдромів психічних розладів, невротичних нашарувань в клініці соматичних захворювань; розширення наукових уявлень про види та методи промоції психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні:

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

СК 1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2 Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5 Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 8 Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК 10 Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 12 Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога.

СК 13 Розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології.

СК 14 Розуміння принципів та вміння комплексно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції, психореабілітації та психопрофілактики.

СК 15 Розуміння закономірностей функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології, чинників, що впливають на зміну психічних якостей людини під впливом хвороби.

СК 16 Розуміння зв'язку клінічної психології з суміжними сферами знання (психопатологією, патопсихологією, психофізіологією, нейрофізіологією, нейропсихологією, психосоматикою, наркологією, дефектологією, психотерапією та ін.) та використання інтегративного підходу в своїй діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Клінічна психологія**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК 7 Основи здорового способу життя, ОК10 Анатомія центральної нервової системи, ОК12 Фізіологія вищої нервової діяльності, ОК14 Загальна психологія, ОК 15 Практикум із загальної психології, ОК 21 Психологія розвитку та вікова психологія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Клінічна психологія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	ПР4
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	ПР6
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПР7
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців	ПР8
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	ПР10
Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог співрозмовника.	ПР12
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.	ПР13
Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	ПР14

Відповідально ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПР15
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПР17
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПР18
Володіти методами діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.	ПР19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Клінічна психологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати особливості психологічних феноменів та психопатологічних реєстр-синдромів, ідентифікувати психологічні проблеми особистості та пропонувати шляхи їх розв'язання, виявляючи розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психіки.	ПРН1, ПРН2
Знаходити інформацію з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань з галузі клінічної психології та виражати обґрунтовану власну позицію, вміти робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПРН3, ПРН4
Вміти формулювати мету, завдання клініко-психологічного дослідження різних порушень психіки, володіти навичками збору первинного матеріалу за допомогою клінічного інтерв'ю, дотримуватися процедури дослідження, проявляючи навички рефлексії та критичного оцінювання достовірності одержаних результатів, формулювати аргументовані висновки. Ілюструвати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців,	ПРН6, ПРН7, ПРН8
Вміти формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	ПРН10
Розробляти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо задля відновлення психічної діяльності особи в різних патологічних станах відповідно до запитів, вимог, а також взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.	ПРН12, ПРН13
Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі виявляти лідерські якості; відповідально ставитись до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога у поєднанні із соціально відповідальною та свідомою поведінкою, слідуванням гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПРН14, ПРН15, ПРН16, ПРН17
Використовувати навички проведення заходів щодо збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПРН18
Застосовувати методи діагностики психічних процесів, станів, властивостей	ПРН19

5.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен
- тести
- розв’язування ситуаційних задач, кейсів
- аналіз відеосюжетів, фільмів
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: проводиться шляхом усного/письмового опитування студентів під час занять, тестового контролю знань на заняттях, перевірки домашніх завдань, СРС, розв’язування типових практичних завдань, роботи в групі: дискусії, рольові ситуації, колективне обговорення; аналіз кінофільмів, відео, стенограм для унаочнення специфіки психологічної роботи з клієнтами/пацієнтами. В ході поточного контролю за усну відповідь студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих у ВНЗ та затверджених методичною комісією критеріїв оцінювання.

Форма модульного контролю: Навчальний матеріал дисципліни згрупований у 2 модулі. Індивідуальне письмове опитування змісту модулів за рівнями (тестовий контроль, теоретичні питання, професійно-орієнтовані завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) іспит

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	СР	50	100
30*					20		

T1, T2 ... – теми

* - відповідно до таблиці «Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни»

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	СР	50	100
30*						20		

T1, T2 ... – теми

* - відповідно до таблиці «Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни»

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача	Модуль 1	Модуль 2
--------------------------	----------	----------

вищої освіти	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
1. Письмове чи усне опитування	8	30*	9	30*
1.1 *Проблемні запитання	4	16	4	16
1.2 Глосарій: термінологічний диктант чи тестування при тематичному оцінюванні	4	6	4	6
1.3 **Розв'язування ПОЗ: ситуативних задач/ аналіз відео сюжетів, ін.	2	8	2	8
2.***Самостійна робота: презентація результатів виконаних завдань; укладання схем/ порівняльних таблиць/ бібліографії/ картотеки методик/ добірки статей з проблематики дисципліни/ психоедукаційні брошури/ просвітницький буклет		20**		20**
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

* розраховується як середній бал за теоретичні відповіді

** професійно-орієнтована задача

*** розраховується як середній бал за всі самостійні

Примітка. Навчання на сайті <https://prometheus.org.ua/> ПРОГРАМИ ЄС ЕРАЗМУС+ з поданням сертифікату про результат навчання.

При оцінюванні СРС визнаються та зараховуються результати неформального та/або інформального навчання, які за тематикою та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його складовим (розділ, тема, індивідуальне завдання тощо), передбачені РП даного освітнього компонента (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, уведеного в дію наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 99/01-04 від 19.12.2023 р.(п.2.8, п.2.9)).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з тестових завдань, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів та результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР (таблиця 2). До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компоненту МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 15 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 1 проблемне питання практичного змісту. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – у 10 балів, за проблемне питання практичного змісту – 10 балів.

Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти модульний контроль знань у визначений кафедрою термін.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 50:
Письмова модульна контрольна робота: - тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 15
- термінологічний диктант (5 термінів за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 - 5
- 2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 10 балів)	0 - 20
- проблемне питання практичного змісту	0 - 10

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді *іспиту* в кінці семестру і дає можливість визначити прикінцевий рівень і якість засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений». Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою. За наявності бажання підвищити рейтинг студент складає іспит. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на залікові, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за всі	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
-------------------	-------------	-------------------------------

види навчальної діяльності		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні та методологічні засади клінічної психології

Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки і навчальний предмет.

Тема 2. Клінічні прояви психічної норми та патології.

Тема 3. Методологія клініко-психологічного дослідження.

Тема 4. Психологія хворої людини.

Тема 5. Основні форми порушень психічних процесів.

Модуль 2. Психічні захворювання. Психічні розлади в онтогенезі

Тема 6. Невротичні розлади.

Тема 7. Розлади особистості.

Тема 8. Психосоматичні та соматопсихічні розлади.

Тема 9. Психічні захворювання та їх патопсихологічні реєстр-синдроми.

Тема 10. Психічні розлади в онтогенезі. Основи нейропсихології

Тема 11. Спеціальна клінічна психологія.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 180									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	інд		с.р.	л	п	лаб

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4-й семестр												
Модуль 1. Теоретичні та методологічні засади клінічної психології												
Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки і навчальний предмет.	8	2	2			4	4	1				3
Тема 2. Клінічні прояви психічної норми та патології.	14	4	4			6	7	1	1			5
Тема 3. Методологія клініко-психологічного дослідження	18	4	4			10	12	1	1			10
Тема 4. Психологія хворої людини	10	2	2			6	11	1				10
Тема 5. Основні форми порушень психічних процесів.	16	2	4			10	12	1	1			10
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за модуль	68	14	18			36	46	5	3			38
Модуль 2.												
Психічні захворювання. Психічні розлади в онтогенезі												
Тема 6. Невротичні розлади	14	2	2			10	17	1	1			15
Тема 7. Розлади особистості	23	4	4			15	24	2	2			20
Тема 8. Психосоматичні та соматопсихічні розлади	23	4	4			15	22	1	1			20
Тема 9. Психічні захворювання та їх патопсихологічні регістр-синдроми.	18	4	4			10	22	1	1			20
Тема 10. Психічні розлади в онтогенезі. Основи нейропсихології	16	4	2			10	22	1	1			20
Тема 11. Спеціальна клінічна психологія.	16	4	2			10	17	1	1			15
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за модуль	112	22	20			70	124	7	7			110
Разом за семестр	180	36	38			106	180	12	10			158

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки і навчальний предмет. Предмет та завдання клінічної психології. Розділи клінічної психології: патопсихологія, нейропсихологія, психосоматика, психологія розладів особистості, неврозологія, психогігієна, психопрофілактика та інші.	2	1
2	Тема 2. Клінічні прояви психічної норми та патології. Поняття норми в клінічній психології. Статистична, оціночна, функціональна, індивідуальна, соціальна норми. Патологія та розлад в клінічній психології: співвідношення понять. Критерії психічного розладу. Зміст поняття «здоров'я» в клінічній психології. Негативне, позитивне, загальне визначення здоров'я. Рівні психічного здоров'я. Критерії психічного здоров'я за ВООЗ. Розуміння хвороби у клінічній психології. Конструкт хвороби.	4	1
3	Тема 3. Методологія клініко-психологічного дослідження Індивідуально-орієнтований, патогенний та салютогенний підходи у клініко-психологічному дослідженні. Нозологічна та описово-феноменологічна парадигми діагностики хвороби. Діагностичні принципи-альтернативи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів: хвороба-особистість, нозос-патос, реакція-стан-розвиток, психотичний-непсихотичний, екзогенне-ендогенне-психогенне, дефект-одужання-хроніфікація, адаптація-дезадаптація, негативне-позитивне, компенсація-декомпенсація, фаза-напад-епізод, ремісія-рецидив-інтермісія, тотальне-парціальне, типовість-атиповість, патогенне-патопластичне, симуляція-дисимуляція-агравация. Мета та основні завдання клініко-психологічного дослідження.	4	1
4	Тема 4. Психологія хворого Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями. Основні риси особистостей хворих при різних захворюваннях, типи реакції на хворобу, які найчастіше зустрічаються при тому чи іншому захворюванні та особливості психотерапевтичної корекції патологічного типу реагування в залежності від нозології.	2	1
5	Тема 5. Основні форми порушень психічних процесів. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери. Свідомість та самосвідомість. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини. Критерії ясної свідомості та стани порушеної свідомості при різних захворюваннях.	4	1
	МКР	2	
6	Тема 6. Невротичні розлади Поняття про «стрес», «стресостійкість», «копінг-стратегії», «механізми психологічного захисту», «інвалідність», «стигма», «інклюзія». Загальний адаптаційний синдром (за Г. Сельє). Загальне поняття про невротичні розлади. Невротичні реакції,	2	1

	<p>невротичні стани і невротичний розвиток особистості. Психодинамічна теорія розвитку невротичних розладів. Когнітивно-поведінкова теорія розвитку невротичних розладів. Критичний вік розвитку невротичних розладів. Неправильний стиль виховання як чинник формування невротичного розладу. Класифікація невротичних розладів за МКХ-11. Фобічний розлад. Генералізований тривожний розлад. Дисоціативний (конверсійний) розлад. Обсесивно-компульсивний розлад. Панічний розлад. Неврастичність. Особливості діагностики та корекції невротичних розладів.</p> <p>Гострий стресовий розлад та посттравматичний стресовий розлад</p> <p>Ознаки гострого стресового розладу. Етапи переживання ГСР. Поняття та чинники розвитку посттравматичного стресового розладу. Види посттравматичного стресового розладу. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу за МКХ-11 і DSM-V.</p> <p>Скласти програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекції, бесіди, тренінгу, тощо, відповідно до типу невротичного розладу.</p>		
7	<p>Тема 7. Розлади особистості</p> <p>Акцентуації характеру особистості : сутність, класифікація. Загальна характеристика розладів особистості. Критерії діагностики розладів особистості. Чинники виникнення розладів особистості.</p> <p>Скласти програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекції, бесіди, тренінгу, тощо, відповідно до типу акцентуованого розладу.</p>	4	2
8	<p>Тема 8. Психосоматичні та соматопсихічні розлади.</p> <p>Класифікація психосоматичних розладів. Поняття «психосоматика», основні закономірності взаємовпливу психічної і соматичної складової в організмі людини, механізми впливу гострого емоційного стресу на стан психічного здоров'я людини. Патогенетичні механізми виникнення великих психосоматичних захворювань. Основні клінічні прояви та сучасні погляди на механізми виникнення психосоматичних хвороб. Основні теорії психосоматичних співвідношень. Диференціально-діагностичні критерії психічного здоров'я, стану фізіологічної адаптації, емоційної напруги, дезадаптації з метою напрацювання стилю поведінки конкретної людини. Роль емоційного стресу в етіопатогенезі психосоматичних захворювань. Механізми психологічного захисту особистості. Діагностичні критерії та «маски» прихованих депресій. Психологічні особливості хворих з різними психосоматозами.</p>	4	1
9	<p>Тема 9. Психічні захворювання та їх патопсихологічні реєстр-синдроми.</p> <p>Набір реєстр-синдромів: 1. Шизофренічний. 2. Афективно-ендогенний (у клініці йому відповідає маніакально-депресивний психоз та функціональні афективні психози пізнього віку). 3. Олігофренічний. 4. Екзогенно-органічний (в клініці йому відповідає екзогенно-органічні ураження головного мозку - церебральний атеросклероз, наслідки</p>	4	1

	черепно-мозкової травми, токсикоманії і т.д.). 5. Ендогенно-органічний (в клініці - істинна епілепсія, первинні атрофічні процеси в головному мозку). 6. Особистісно-аномальний (в клініці - акцентуовані і психопатичні особистості і зумовлені значною мірою аномальної ґрунтом психогенні реакції). 7. Психогенно-психотичний (в клініці - реактивні психози). 8. Психогенно-невротичний (в клініці - неврози і невротичні реакції).		
10	Тема 10. Психічні розлади в онтогенезі. Основи нейропсихології Соціальні та біологічні складові нормального та аномального розвитку людини. Розлади психіки і поведінки в немовлячому та ранньому віці (за В.Ковальовим, Д.Ісаєвим). Ознаки розладів спектру аутизму. Ознаки синдрому дефіциту уваги з гіперактивністю. Ознаки страху у дітей. Психічні та психосоматичні розлади у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Розлади поведінки у підлітків. Психопатологія юності. Розлади психіки в період дорослості, осіб похилого та старечого віку. Скласти програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекції, бесіди, тренінгу, тощо, відповідно до теми.	2	1
11	Тема 11. Спеціальна клінічна психологія. Психологія хворих кардіологічного профілю. Зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Психологічні особливості хворих ендокринологічного профілю. Психологічні особливості осіб із захворюванням органів дихання. Специфіка діяльності клінічного психолога в терапевтичному відділенні. Психологія хворих з акушерською та гінекологічною патологією. Специфіка діяльності клінічного психолога в гінекологічному відділенні. Психологія хворих в доопераційний та післяопераційний період. Специфіка діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні. Психологія хворих з інфекційними захворюваннями. Специфіка діяльності клінічного психолога в інфекційному відділенні. Психологія хворих з косметичними дефектами та дефектами органів чуття. Специфіка діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні. Психологія хворих з онкопатологією. Специфіка діяльності клінічного психолога з важкими хворими. Психологія хворих з психічним розладами. Специфіка діяльності клінічного психолога в психіатричній лікарні.	2	1
	Модульна контрольна робота	2	
	Разом	38	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет, завдання та основні розділи клінічної психології.	4	3

	<p>Клінічна психологія та медична психологія: співвідношення понять. Завдання клінічної психології у сфері освіти. Завдання клінічної психології у сфері охорони здоров'я. Завдання клінічної психології у соціальній сфері. Історія становлення клінічної психології (Алкемон Кротонський, Гіпократ, Аристотель, Гален, В. Вундт Л. Уїтмер, Е.Крепелін, В.М.Бехтерев, С.Корсаков, П.Ковалевський, Б.В.Зейгарник, С.Я.Рубінштейн, А.Е.Личко, Б.Д.Карвасарський, В.М.Блейхер, Л.Ф.Бурлачук та ін.).</p> <p>Проблеми ментального здоров'я в Україні у воєнний та післявоєнний період.</p> <p>Підготуйте есе за власним вибором: «Структура сучасної клінічної психології»; «Історія виникнення та становлення клінічної психології», «Психічне здоров'я в умовах війни»</p>		
2	<p>Тема 2. Норма та патологія в клінічній психології.</p> <p>Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ-11, DSM-V). Симптоми та синдроми психічних розладів. Патопсихологічні реєстр-синдроми: шизофренічний, афективно-ендогенний, олігофренічний, екзогенно-органічний, ендогенно-органічний, особистісно-аномальний, психогенно-психотичний, психогенно-невротичний. Фази (етапи) розвитку психічних порушень. Основні етапи та чинники виникнення психічних та поведінкових розладів. Чинники виникнення психічних розладів.</p> <p>Підготуйте аналітичний матеріал з теми: «Класифікації розладів психіки та поведінки за МКХ-11 та DSM-V».</p>	6	5
3	<p>Тема 3. Методи клініко-дослідження в клінічній психології.</p> <p>Поняття про медичний та психологічний діагнози.</p> <p>Структура клініко-психологічного дослідження.</p> <p>Особливості проведення клініко-психологічного інтерв'ю. Цілі клінічного інтерв'ю. П'ятикрокова модель інтерв'ю (за А.Айві).</p> <p>Психотехніки діагностичного вислуховування. Метод аналізу історії життя особи (анамнез). Суб'єктивний та об'єктивний анамнез. Метод спостереження за поведінкою індивіда в клінічній психології. Метод генограми в клінічній психології.</p> <p>Поняття про клініко-психологічний експеримент. Завдання нейропсихологічного дослідження. Завдання патопсихологічного дослідження. Завдання психологічного дослідження в соматичній клініці. Проективна психодіагностика у клінічній психології. Методи дослідження у клінічній психології.</p> <p>Підготуйте презентацію з теми: «Методологічний апарат сучасної клінічної психології».</p>	10	10
4	<p>Тема 4. Психологічні особливості хворої людини.</p> <p>Проаналізуйте ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ Й ЧАСОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУБ'ЄКТА З "УРОЛОГІЧНИМ ПРОФІЛЕМ" ХВОРОБИ (авт. статті С.М. Бондаревич) : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2008/8_9_2008/6.pdf</p> <p>За власним вибором можете обрати інший профіль хвороби та підготувати анотацію /психоедукаційну брошуру/ просвітницький буклет (за вибором).</p>	6	10
5	<p>Тема 5. Форми порушень психічних процесів.</p> <p>Підготуйте презентацію з теми: «Особливості порушень емоційно-вольової сфери», «Особливості порушень пізнавальної сфери».</p>	10	10

	Проаналізуйте класифікацію розладів психіки та поведінки за МКХ-11 та МКХ10.		
6	Тема 6. Етіологія та класифікація невротичних порушень. Класифікація невротичних розладів за МКХ-10, 11. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу за МКХ-11 і DSM-V. Порівняйте класифікатори невротичних порушень за МКХ-10 та МКХ 11	10	15
7	Тема 7. Психологія розладів особистості. Класифікація розладів особистості за МКХ-10,11 їх основні характеристики. Основи діагностики та психотерапії розладів особистості. Порівняйте класифікатори розладів особистості за МКХ-10 та МКХ 11. Підготувати психоедукаційну брошуру/просвітницький буклет (за вибором).	10	15
8	Тема 8. Емоційно нестабільний розлад особистості. Підготуйте мультимедійну презентацію (кількість слайдів – не більше 15; у презентації має бути визначення, симптоми за МКХ-11, 10). Підготуйте добірку анотацій сучасних наукових публікацій з теми, психоедукаційні брошури/просвітницький буклет (за вибором).	10	15
9	Тема 9. Психологія психосоматичних та соматопсихічних розладів. Підготуйте мультимедійну презентацію: «Психічні та психосоматичні розлади у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку». Укладіть просвітницький буклет з теми «Патопсихологічні синдроми психічних захворювань».	10	20
10	Тема 10. Патопсихологічні синдроми психічних захворювань. Виконайте асоціативний малюнок-схему, в якому б знайшли відображення патопсихологічні реєстр синдроми. Підготуйте тези до теми: «Початкові прояви психогенних захворювань». Підготуйте презентацію з теми (за власним вибором): «Патологічне формування особистості», «Сімейні фактори та їх вплив на виникнення дитячих психогенних». Напишіть анотацію до статті: О.О. Горшков, І.І. Баранов, Я.Л. Домініченко. Особливості клінічної діагностики посттравматичного стресового розладу з психотичними симптомами. DOI: 10.32471/umj.1680-3051.162.254487 https://api.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2024/05/5461-2.pdf Укладіть психоедукаційну брошуру/просвітницький буклет (за вибором).	10	15
11	Тема 11. Психічний розвиток: онтогенез і дизонтогенез. Психічні розлади у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Розлади поведінки у підлітків. Психопатологія юності. Розлади психіки в період дорослості, осіб похилого та старечого віку. Підготуйте тези до теми: «Аутизм як особлива форма порушень розвитку», психоедукаційну брошуру/просвітницький буклет (за вибором).	10	15
12	Тема 12. Спеціальна клінічна психологія: специфіка	10	15

	<p>діяльності клінічного психолога. Психологія хворих кардіологічного профілю. Зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Психологічні особливості хворих ендокринологічного профілю. Психологічні особливості осіб із захворюванням органів дихання. Психологія хворих з акушерською та гінекологічною патологією. Психологія хворих в доопераційний та післяопераційний період. Психологія хворих з інфекційними захворюваннями. Психологія хворих з косметичними дефектами та дефектами органів чуття. Психологія хворих з онкопатологією. Психологія хворих з психічним розладами. Напишіть есе: «Специфіка діяльності клінічного психолога».</p>		
	Разом	106	158

*Примітка. Самостійна робота виконується студентом у навчальному (електронному) зошиті з дисципліни.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ».

Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Клінічна психологія»

- практичні заняття
- самостійна робота студентів
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичне заняття
- екзамен.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «**Клінічна психологія**» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.), проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем).

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація. Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

- 1) за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний
- 2) за основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка
- 3) за системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль

- 4) за джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація
- 5) за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Клінічна психологія [Текст] : навч. посіб. / А. М. Османова, Г.В Хорунженко. Київ : Університет «Україна», 2023. 183 с
2. Основи клінічної психології: навч.посібник/ Г.М.Закалик, О.В.Войцеховська, Н.М.Шувар. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 432 с. .
3. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О.О. Чабана, О.О. Хаустової. 2-ге видання, виправлене і доповнене. Київ : Видавничий дім Медкнига, 2019. 112 с.

Додаткова література:

1. Вплив бойового досвіду та травм на поведінку ветерана та особливості взаємодії з ветеранами. Психоедукаційні рекомендації для ветеранів війни та членів їх сімей / Олеся Ольшевська, Ганна Бабіна. Проєкт «Психосоціальна підтримка ветеранів, які проходять лікування в госпіталі» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». ГО «Центр - соціально психологічної реабілітації Миколаївщини», 2024.
2. Галецька І., Сосновський Т. Психологія здоров'я: теорія та практика. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 338 с.
3. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей / І. М.Гоян, А. А. Палій // За ред. А. А. Палія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 652 с.
4. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. Посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
5. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.-уклад. С. В. Діденко Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
6. Кулеша-Любінець М. М. Особливості копінг-стратегій в осіб з ішемічною хворобою серця [Електронний ресурс] / М. Кулеша-Любінець // Збірник наукових праць: психологія Вип. 21. Івано-Франківськ, 2016. С.134-141. – Режим доступу: <http://www.journals.pu.if.ua/index.php/psp/article/view/1424/0>.
7. Кулеша-Любінець М.М. Клінічна психологія : методичні рекомендації для студентів спеціальності 053 «Психологія» Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 72 с.
8. Максименко С. Д. Медична психологія / [Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Коваль І. А., Максименко К. С.]; за заг. ред. С. Д. Максименка Київ, 2014. 520 с.
9. Мушкевич М. І. Клінічна психодіагностика: методичні рекомендації для студентів ф-ту психол. Луцьк, 2006. 170 с.
10. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію / пер. з англ. Д.Бусько, наук. ред. К.Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів: Вид-во УКУ : Свічадо, 2014. 120 с.
21. Найкращі практики роботи з підлітками. Методичний посібник / І.О. Нерубаєва, А.П. Павловський, А.В. Шибардіна. Київ, 2020. 180 с.
22. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Київ : КНТ, 2016. 368 с. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/klinychna_psychologia.pdf Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В.Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. 228с.

23. Подолати панічний розлад. Дейвід Вестбрук, Хадіжа Рауф/ Оксфордський центр когнітивної терапії. Ворнфордська лікарня. Оксфорд./Переклав з англійської Ігор Грицюк. Львів: Вид-во УКУ, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.octc.co.uk
24. Посібник із розладів аутистичного спектра. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mail.google.com/mail/u/0/?ogbl#inbox?projector=1>
25. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Протокол надання послуг дітям та підліткам. 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mail.google.com/mail/u/0/?ogbl#inbox?projector=1>
26. П'ять сильних книг про аутизм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://autism.ua/about-autism/21-korysni-materialy/810-piat-sylnykh-knyh-pro-autyzm>
27. РДУГ: перезавантаження. Ефективні стратегії для повноцінного життя з розладом дефіциту уваги та гіперактивністю в дітей та дорослих. Едвард Гелловелл, Джон Рейті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mail.google.com/mail/u/0/?ogbl#inbox?projector=1>
28. Романчук О. Сім'я що зцілює: Основи терапевтичного батьківства дітей, що зазнали скривдження та емоційного занедбання. Путівник для прийомних батьків і не тільки [Електронний ресурс]/ О. Романчук. – Режим доступу: <http://ipz.ucu.edu.ua/books/healingfamily>.
29. Синапсис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z23>.
30. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп : навчальний посібник / Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Львів : Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 91 с.
31. Федосова Л. О. Клінічна психологія: навчальний посібник Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. 248 с.
31. Чабан О.С., Хаустова О. О. Психосоматична медицина (аспекти діагностики та лікування) Київ, 2000.
32. Чаплінська Юлія. Фільманаліз у роботі психолога : практичний посібник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 96 с.
33. Яцина О.Ф. Синдром мобінгу як розлад особистості: наслідки ускладненої соціалізації в симптоматиці професійних деструкцій. /Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр. /Ред. кол.: Пазюра Н.В. Мукачево : Вид-во МДУ, 2020. Том 7. №3. С. 110-117.

Інформаційні ресурси:

1. Міжнародний класифікатор хвороб. Режим доступу:
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_класифікатор_хвороб.
3. http://culonline.com.ua/Books/klinychna_psychologia.pdf
<http://ulit.inf.ua/klinicheskaya-psihologiya-2>.
4. наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>)
5. е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)
6. сайт е-навчання (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2015 / 2016 н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол № 17 від «30» серпня 2015 р. Завідувач кафедри [підпис] [Пізвище ініціали]
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)